

Om kinderen, uit families met allerlei verschillende klasse, etnische en culturele achtergronden, systemisch te begrijpen is een cultuursensitieve, intersectionele, benadering nodig. Antropologisch kunnen gezinnen, families, scholen, buurten/gemeenschappen gezien worden als ecosystemen: als in elkaar ingebedde, veranderende subsystemen in wisselwerking met voortdurende veranderende omgevingen. Een interdisciplinair conceptueel kader tussen antropologie en familie- en systeemtherapie biedt bijzondere mogelijkheden om deze complexiteit te begrijpen (Ruesch & Bateson 1951; Bateson 1972; White & Epston 1990; van Bekkum 1992). Hoe beter deze systemen elkaar kennen en samenwerken hoe congruenter de contexten, veiliger, zijn waarin jongeren opgroeien. Deze benadering wordt gedoceerd en overgedragen in de opleidingen aan het Marjon Arends Instituut en in de methodiek Beschermjassen. Families kunnen zich via met deze benadering hernemen en hun eigen 'zelfcorrigerend en herstellend' vermogen vitaliseren. Daarmee komt hun [*Family & Community Continuity*](#) (FCC) weer op gang en zijn zij in staat transgenerationale breuken, veranderingen en verliezen weer zelf op te vangen.

Antropologen bestuderen al meer dan 140 jaar kleinschalige samenlevingen, vooral oorspronkelijke gemeenschappen, die honderden generaties lang, zonder Westerse invloeden en vooruitgang konden, bestaan en voortbestaan. Die, duizenden jaren samenlevende, ervaringen zijn *'experienced-based'* en daarmee biedt de cross-culturele vergelijkende methode in de antropologie een bijzondere validerende kwaliteit. Die validerende potentie zit ook in onderzoeksobject van de antropologie is altijd tweeledig: 1) hoe functioneren en reproducen deze gemeenschappen, in hun omgevingen, over vele generaties? en 2) welke invloed hebben families, clans, moieties, gemeenschappen, cultuur op de ontwikkeling en functioneren van individuen? Honderden boeken, etnografien, en duizenden artikelen, etnografische beschrijvingen, zijn geschreven vanuit intensief, soms jarenlang, veldwerkonderzoek ter plaatste.

Antropologen doen dus onderzoek, als kleinst mogelijke minderheid: individu, meestal in voor hen zeer vreemde culturen. Dat levert nog een andere exclusieve kwaliteit op in antropologisch onderzoek. Antropologen worden, meer dan andere (sociale) wetenschappers tijdens hun kennisproducerende activiteiten, gedwongen te reflecteren op hun eigen wereldbeeld, op hun cultuurgebonden, eigen waarden en normen. Belangrijkste methodieken zijn participerende observatie, open intyviews, interviews, mapping van verwantschapsstructuren. Cross-culturele vergelijking en vertaling naar onze eigen samenleving van ontwikkelde inzichten was tot aan de 2e wereldoorlog aan dominant in onderzoek en publicaties. Die methodes winnen, na bijna een halve eeuw op een laag pitje te hebben gestaan, weer aan gezag en status. Over alle bekende thema's waar wij in Westerse samenlevingen mee worstelen is een geweldige hoeveelheid materiaal aan concepten en inzichten beschikbaar: opvoeding, gender, seksualiteit, dood, levensonderhoud, sociale cohesie, in- en uitsluiting, criminaliteit, conflicten, rituelen, verwantschap, kannibalisme, koppensnellen etc.

De idee van *Family & Community Continuity* is in vele antropologische studies aanwezig maar nog nooit, zover als ik weet, uitgewerkt in deze systemische toegepaste vorm, interdisciplinair tussen antropologie en familie/systeemtherapie. Op basis van bovenstaande kan *Family & Community Continuity* als volgt worden omschreven. Een reproductief, heteroseksueel, gezin start met een door biologisch, hormonale aantrekkingskrachten gevormd paar van een vrouw en een man. Eenmaal in een stabiele relatie beland wordt de band van het paar in de meest gemeenschappen bekrachtigd met een, wettelijk en/of religieus, ritueel. Bij ons is dat tegenwoordig naast het huwelijk ook het geregistreerd partnerschap. Daarbij zijn altijd twee, vaders- en moeders, families bij betrokken ook al zijn die niet altijd visueel en fysiek aanwezig. Als er kinderen komen worden deze families bloedverwanten want de ouders van het ouderpaar worden grootouders dezelfde kleinkinderen.

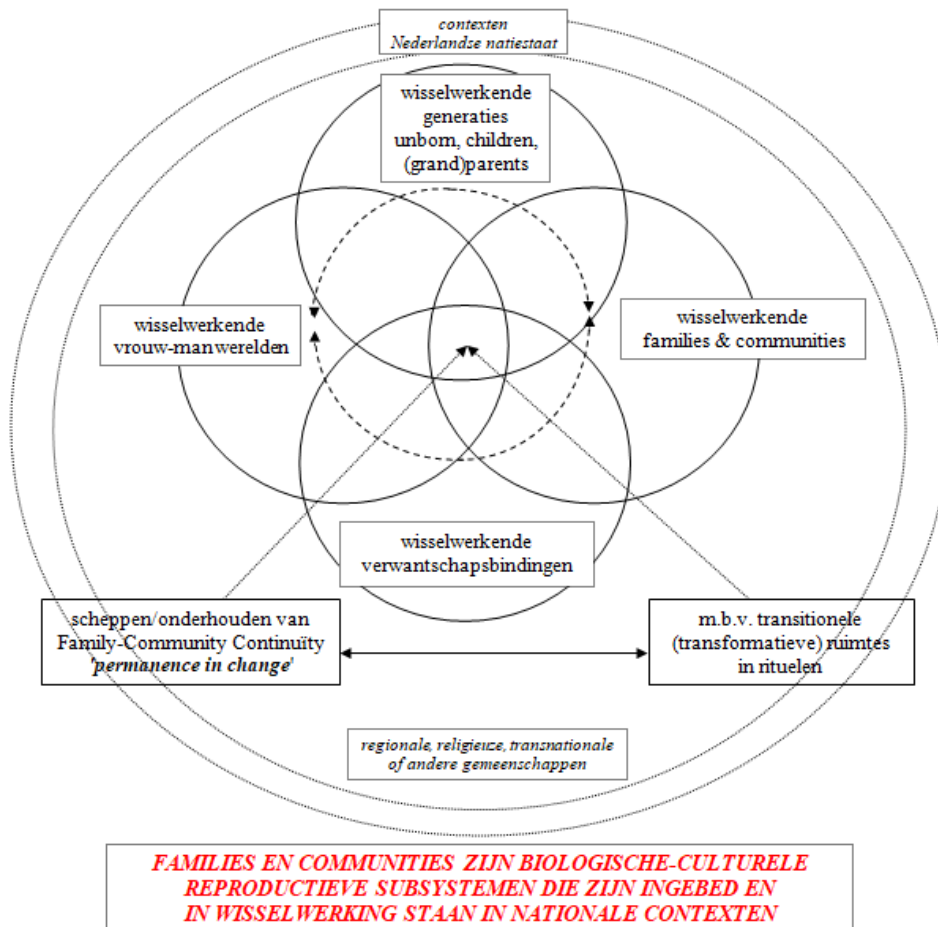
De voorkant van dit drie-generationale substysteem kent sterke banden. 'Het bloed kruipt waar het niet gaan kan', *blood is thicker than water*. Loyaliteiten en inspanningen die ouders, brussen, tantes, ooms en grootouders inbrengen en leveren aan het grootbrengen van nieuwe generaties, zijn grotendeels onvervangbaar door hulpverleners, pleegouder, en adoptieouders. De achterkant is dat organiseren en continueren van vertrouwen in wijdere familie- en gemeenschapsverbanden een fragiele en heikele activiteit is. Familiewijsheid, familieziel, en *Family & Community Continuity* zijn termen die kundes en kennis aanduiden om veilige en warme familie en sociale bindingen te organiseren en te onderhouden (Tjin A Djie & Zwaan 2013). Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Dat geldt voor relaties, vriendschappen maar ook voor wijdere sociale systemen. Je zou kunnen zeggen dat op dit moment in moderne samenlevingen op vele niveaus vertrouwensproblemen ontstaan zijn. Met meer wetten en regels proberen we dat op te lossen maar dat brengt die verschillende niveaus van vertrouwen niet terug.

Antropologisch gezien kunnen gezinnen en grootfamilies nooit op zichzelf nieuwe generaties voortbrengen. De families van moeders en vaders kant maken altijd deel uit van klasse, etnische, nationale, en

religieuze/politiek gebonden gemeenschappen. In de antropologie circuleert een inzicht dat een belangrijk overlevingscriterium voor 'geografisch nabije' gemeenschappen aanduidt: *to marry out or to be killed out*. Om bondgenootschappen kweken om op korte en lang termijn breuken en gewelddadige conflicten te voorkomen is het een evolutionaire strategie: zorg dat zonen en dochter van naburige gemeenschappen met elkaar gezinnen gaan vormen. Die bloedverwantschappen, via (over)grootouders, vergoten de kansen op transgenerationale stabiliteit, continuïteit en harmonie.

Een bevreedend resultaat van mijn langdurig literatuuronderzoek is dat over 'gezonde' continuïteit in arbeidsorganisaties, ondernemingen en publieke instellingen in de organisatiekunde duizenden onderzoeken en publicaties in de mainstream wetenschap verschijnen (Senge ea. 2008; Scharmer ea 2012; Tonkens 2014; Visser 2015). De productie aan bruikbare onderzoeken en publicaties rond organiseren en continueren van samenhangen in en tussen gezonde gezinnen, families, sociale gemeenschappen in nationale contexten is in vergelijking erg mager (Slotte en de Vos 1998; Chandler ea 2009; Riggs 2012; Tjin A Djie & Zwaan 2013).

CIRKELENDE FAMILY-COMMUNITY CONTINUITY IN WISSELWERKENDE CONTEXTEN

Schematische visualiserende van de werking van Family & Community Continuity

Literatuur

- Gregory Bateson (1972) *Steps to An Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology*, Chandler Publishing Company: San Francisco.
- Chandler, M.J. & Lalonde, C.E. (2009). Cultural continuity as a moderator of suicide risk among Canada's First Nations. In Laurence J. Kirmayer & Gail Guthrie Valaskakis (Eds.), *Healing traditions: The mental health of Aboriginal Peoples in Canada* (221-248). Vancouver, Canada: UBC Press.
- Available online at: <http://bit.ly/1j0wt33>
- Otto Scharmer en Katrin Kaufer (2013): *Leiden vanuit de toekomst*, Zeist: Uitgeverij Christoffor.
- Peter Senge, Cambron-McCabe, N, Lucas, T, Smith, B, Dutton, J, & Kleiner, A (2008). *Lerende scholen*. Den Haag: Academic Service.
- Walter H. Slote & George A. De Vos (1998) *Confucianism and the Family*, Suny Press, New York.
- Joan Riggs (2012) *Working with First Nations, Inuit and Métis Families who have Experienced Family Violence: A Practice Guide for Child Welfare Professionals*, Ontario Association of Children's Aid Societies, Government of Ontario, Canada.
- Jurgen Ruesch & Gregory Bateson (1951) *Communication : The social matrix of psychiatry*, New York, W. W. Norton.
- Fabio Sani (2010) *Self Continuity: Individual and Collective Perspectives*, Psychology Press.
- Kitlyn Tjin A Djie, Irene Zwaan (2013) *Familieziel*, Prometheus, Amsterdam.
- Michael White & David Epston (1990) *Narrative Means to Therapeutic Ends*. New York: WWNorton.